

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Aidélre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállal közt.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, november 9.

Adóreform és társadalmi béke.

(K. Ö.) A Lukács László-féle adókodex egy-egy új szervezetet akar beilleszteni adórendszerünkbe. Értjük az u. n. *adó-társaságok* szervezetét, úgy, hogy egyes területeken az adótársaságok maguk osztják el a kereseti adókontingenst.

A tervezett adóreform ugyanis szakít az eddig érvényben levő kivételi rendszerrel és behozza a kontingentálás rendszerét. Az állam kontingentálja, vagyis fix összegben törvénybe iktatja azt a III. oszt. kereseti adóösszeget, melyet az állampolgároktól okvetlenül ki akar préselni. De hogy minden eshetőség ellen biztosítsa magát, felosztja az országot kerületekre és minden kerületben adótársaságot szervez, mely a reája eső adókontingenst megfizeti. Az egyes adózók között a repartíciót egy adókvető bizottság végzi.

Az adótársaságok szervezetét én a legszerencsétlenebb alkotásnak tartom. Közgazdaságilag bírálva a dolgot nagy veszedelmet látok az egyes adózók érdekeire nézve, kik kevésbé simulékonyak s kevesebb vonzalommal vannak a rendszer iránt. Ugyanis a kvető bizottság szabadon mérlegeli, hogy a törvényben megállapított adókulcs melyik tételét alkalmazza egy-egy adózóra. Összesítve ki kell jönnie a kontingensnek, de az egyes adózók mily kulcs szerint járuljanak a kontingens fedezéséhez, az egy oly szervezet tetszésére van bízva, mely — mint a mostani példa bizonyítja — a rideg fis-

kalizmus alapján áll és emellett az adózók politikai meggyőződését is mérlegeli. A reform korrekturának beállítja ugyan a központi kontingentáló bizottságot, mely a helyzetet legfeljebb még azzal rosszabbítja, hogy egyes adótársaságok kontingensét, melynek tagjai véletlenül legnagyobb részt ellenzéki emberekből áll, emeli más kontingens előnyére.

Szociális szempontból tekintve az adótársaságok szervezetét, ezek társadalmi egyenlenségek kuforrásává lesznek. Pedig ma, mikor a levegő telítve azokkal az eszmékkel, melyek izgatónak hatnak az elmékre és azokat ellenállásra készítik társadalmi és állami rend ellen, a kormányhatalomnak kerülnie kellene mindazt, ami a társadalmi békességet megbontani képes.

Az adótársaságok szervezete pedig nem nagy előnyére lesz a társadalmi békességnek. Eddig közösen az államot szidtuk, ha igazságtalannak találtuk az adót, most hogy az egyes területeken az adótársaságok maguk osztják el a kereseti adókontingenst, egymást fogjuk szidni. Aki nézetünk szerint kevésbé van sujtva, abban ellenségünket fogja látni és ősi szokás szerint nem az állam, hanem felebarátunk ellen fogunk fordulni. A társadalmi széthúzásnak ezt a veszedelmét el nem kerülhetjük, mert ez kérelhetlenül nyomában fog járni a tervezett adóreform ezen elhibázott rendelkezésének. Az állam az adózó polgárokat pedig oda kényszeríti, hogy vagy mondjanak le függetlenségükről, hogy a közterhek terén is előnyben részesüljenek, vagy pedig eléri azt, hogy aki eddig csak a kormány rossz

politikájának volt ellenzője, az most az állam ellen fordul és szocialista. Mert ki ne látna be, hogy itt is majd az az elv érvényesül, hogy aki bírja, az marja s aki közelebb van a tüzhöz, jobban melegedik. Ezen elvek alkalmazásával pedig nem lehet szociális békét megteremteni.

A liberális iskola nemzetgazdászai is azt az elvet vallják, hogy a társadalmi békességnek alapját képezi az adópolitikában kilejezésre jutott az az elv, hogy minden egyén oly összeggel járuljon az állam költségeihez, mely arányban áll azon jövedelemmel, melyet az állam védnöksége mellett élvez. Nos tehát. Eddig is az volt a panasz, hogy senki sem kapja meg adójának az ellenértékét, mivel az állami költségvetés óriási összeggel járul inproductív befektetésekhez, minek következtében a magyar kulturális és anyagi fejlődése halasztást szenved. Az óriási teher azonban megvan. Minek következtében már is társadalmi elégtelenség jeleivel találkozunk. Ezt az államhatalom bizonyára nem fogja megszüntetni azzal, hogy az adóteher ódiúmat áthárítja a társadalomra, mely az adótársaságokban a tervezett adóreformban oly ajándékot nyer a kormánytól, mely társadalmi egyenlenségek veszedelmes csiréit hordja méhében.

A kormánynak azt a tanácsot adjuk, hogy az adóreformot a maga egészében és részleteivel együtt hozza nyilvánosságra, hogy helyes közvélemény képződjék, mely a javaslatban burkolt veszedelmes hibákat kiküszöbölje.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Asszonyok, leányok.

Irta: M. Prigl Olga.

Tarka ruhájukban úgy festettek a pázsiton, mint valami nagy, libegő virágok. Szőke, barna hajuk megcsillant a bokrokon keresztül szűrődő nap aranyos fényében s üde mosolygós arca volt mindegyiknek. Tulnan, a kubikgödrök mögött, két kis parasztleány bámulta őket, kerekre nyitott szemekkel, maguk után huzva a leveles végű fűzfavesszőt, a melyet a ruczáikat akarták szárazra terelni. A nagyobbik, a ki valamivel kevesebbet volt köcsosabb a másiknál, — oldalba bökte a kisebbiket:

— Mulatnak az urak . . . Lábujjhegyen lopódtak odébb és sóvárgó kíváncsisággal lesték őket. Az asszonyok, a leányok pedig körül-körül leheveredtek a fűbe, de úgy közlőre szinte bágyadt volt a nézésük, s a kis Balóthiné, — bármily érdeklődéssel is akarta hallgatni a barátinje élénk taglejtéssel markirozott s nála mindig készletben lévő friss pletykáit: el nem fojthatott egy kurta ásitást. Az erős levegőt hozta fel okul, a mitől rendszeren megszokot fájdulni a feje. A másikat még egy ilyen kis intermezzo nem tudta megzavarni, hűségesen elfújta a maga hosszú lére eresztett mondókáját s a végén ráütött egy megkopasztott

katángkóró szárával a fiatal Gerő vállára, a ki időközben hozzájuk telepedett:

— Aztán se szó, se beszéd, ha már maga is meghallotta. Nem akarom, hogy tőlem kerüljön ki a dolog, pedig hát tudja, magam se tennem értök tűzbe a kezemet . . .

Arról volt szó, hogy a Putnoki leányok, — különben ott ültek nem messze tőlük a piros ruhájukban, — szerelmes leveleket küldözgetnek az új szolgabírónak.

— Hiszen magam is láttam közülük egyet, — hunyorított ravaszul Gerő.

— Ne mondja, — csodálkozott az asszony, rosszul leplezett kárörvendéssel. No és ilyen lányok számítanak rá, hogy valaki elveszi őket! — Borzasztó, — mik történnek a mai világban! . . .

Mártha, — kiáltott egy magas, vékony, fehér ruhás leányra, vedd magadra a gallérodát!

Az apró, kővér természetével, mert valóságos ellentéte volt a hugának, ő maga sietett kihálaszni azt a rögtönzött garde robe zürzavaros tömkelegéből.

A jövendőbeli szolgabírónet félti benne, jegyezte meg cinikusan Gerő.

Balóthiné nem szólt rá semmit. Könyvedén ugrott fel a fűből s a ruhája gyűrött fodrait simogatta le egyenkint.

— Menjünk, mondta kurtán a fiatal embernek.

Könyű, harmónikus volt a járása s a hogy együtt jönni látták őket, önkénytelenül is összesugtak az asszonyok, a leányok:

— Milyen szép pár ember . . .

Balóthiné mosolyogva csatlakozott a sétáló leányokhoz, valahogy még mindig azok közt érezte magát a legjobban. Félig behunyta a szemét, s szende, álmotag arczával nagyon közékük illett. Kellemes, hűvös volt a levegő körülöttük, a háttér néhány sugár jegenyefája, s a kubikgödrök szélén a part fűzes megkezdte hagyományos susogásait. Az asszonyok, a leányok, ágakat tördeltek belőlük, hogy velük a szunyogokat elhajthassák, mert azok is jöttek a vízről seregestől.

Pedig csak most jött volna meg a kedvük igazán. Valakinek eszébe jutott kihozni a cigányt s a tavalyi mulatságról megmaradt lámpionokat. Kitűnő mulatságot kerekítettek hirtelenében. Folyt a bor, a pezsgő. Gerő egészen közel ült a szép asszonyhoz s a szemé csillogott, a mig mámorosan kacintott vele.

Balóthiné elvörösödött, hogy szinte piros lett még a csipkék alatt rejtőzködő üde, fehér nyaka is, a fiatal ember meg egyre közelebb hajolt hozzá. Suttogó volt a hangja;

— Ilona, édes Ilona, emlékszik-e? . . .

Az asszony az ölébe hulott száraz leveleket tépdeste apróra s szinte idegesen vágott közbe:

— Ugyan hagyja el . . .

Fázósan bujt a gallérijába, érezte, hogy reszket a keze. Valami belső forrás is kínozta s szeretett volna elmenekülni, maga se tudta hová. Behunyta szemét, csak hogy ne lássa a férfi reá szegzett tekintetét, de a le-

A képviselőház igazságügyi bizottsága Szilágyi Dezső elnöklésével ma ülést tartott, a melyen a kir. bíróságok és ügyészségek tagjainak az igazságügyminiszteriumban való ideiglenes alkalmazhatásáról szóló törvényjavaslat előadójának megválasztotta Kola Jánost s elhatározta, hogy a törvényjavaslatot hétfőn d. e. 10 órakor tartandó ülésében tárgyalás alá fogja venni.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 9.

Ma a mentelmi ügyek tárgyalása közben érdekes vita fejlődött ki. A legyűrt Tisza-Bánffy csoport ma ismét életjelt adott magáról és összemérte életlen fegyverét a rajta diadalmaszkodókkal. A régi rendőr-világ hangja hallatszott a multból. Láttuk Máriust, a mint a rendőr-állam s a rendőralom romjain kesergett. Ez a Márius Molnár Béla volt, a régi rendszer egyik bár fiatal, de legszivósabb dárdása. Alkalmat a *Rakovszky-féle* mentelmi ügy adott a klikk erőpróbájára. A Rakovszky-ügy még az obstrukció hagyatéka. Rakovszky István mentelmi jogát akkor a rendőrség és pedig Krecsányi rendőrkapitány megsértette. Ismeretes az az élethál-harcz, melyet akkor ebben az ügyben Chorin Ferencz, a mentelmi bizottság érdemes elnöke folytatott a saját bizottságával, a pártjával és a kormányval, mely nem látott sérelmet a mentelmi jog megsértésében, sőt örvendett is neki. A régi rendszer bukásával Chorin nézete emelkedett diadalra, a Ház a mentelmi bizottság határozatát visszautasította a bizottsághoz s ime a bizottság most *megállapította a mentelmi jog sérelmét* és azt indítványozta, hogy az iratokat további eljárásra adják ki a kormánynak.

Még akkor Chorin adott be különvéleményt, ma — Molnár Béla.

Izgatott és heves scénák közt indult a vita s az érdeklődést emelte az a hír, hogy Széll Kálmán tegnap a szabadelvű klubban szabad kezét adott a képviselőknek ebben az ügyben. Molnár Béla

szólásra is emelkedett. Egy csomó furcsa elméletet eresztett meg a mentelmi jogról. Minden áron azt akarta bizonyítani, hogy a képviselőt nem szabad ugyan a mentelmi jog felfüggesztése nélkül letartóztatni, de szabad elővezetni. A Ház folytonos ellentmondással fogadta ez elméleteket, melyeket Molnár Béla vaskos példákkal is fűszerezett. Annak illusztrálására, hogy a képviselők mennyire nem tisztelik a rendőrséget, elmondotta hogy egy kormánypárti képviselő barátja valami rendőrkordonon akart átmenni a kávéházba, de a rendőr nem bocsátotta. Kettő közt választhatott: vagy áttörjön a kordonon, vagy ne igyék fekete kávé.

— Hanem kapuczinert! — derítette hangos kacagására a Házat közbeszólásával *Hentaller*.

A derűtség multával Molnár elmondotta, hogy az ő barátja mást tett. Ráivallt a rendőrrre:

— Mondja meg a főkapitányának, hogy *marha!*

A rendőr erre szalutált s így szólt:

— Tessék átmenni a kordonon!

Molnár Béla kirohanása után Chorin Ferencz állt fel szólásra. Általános figyelem következett. Chorin alaposan megmagyarázta Molnárnak a mentelmi jogot. Viharos tetszést aratott avval, mikor szembe állította a bíróságot a rendőrséggel. A független bíróságnak ki kell kérni a képviselőt minden esetben, a belügyminiszterrel függő rendőrségnek Molnár kiszolgáltatná a képviselőt. Hatásosan bizonyította, hogy mentelmi jog szempontjából nincs különbség letartóztatás és elővezetés közt, különben a mentelmi jog nem érné meg a papírost, melyre írva van.

A tetszés folytonos volt s különösen a volt kormánypárti disszidensek éljeneztek és tapsoltak.

Végül Chorin kijelentette, hogy ha Molnár a rendőrség tekintélyét védi, ő viszont a képviselőház tekintélyét védelmezi. Ez a kijelentés személyes kérdésben újabb szóváltásra adott alkalmat Molnár és Chorin közt.

A szavazás érdekes volt. A mentelmi bizottság javaslata mellett fölállt az egész ellenzék és a kormánypárt tulnyomó része, — ülve maradt Molnár Bólával egy tuczat kormánypárti

képviselő. A rendőrállamért eszenkedő klikk tehát csufos vereséget szenvedett. Nem függesztették fel Rakovszky mentelmi jogát sem, melyet Krecsányi rendőrkapitány megsértése miatt kértek.

A ministerek az érdekes szavazások elől eltávoztak a Házból. Széll Kálmán amugy is Bécsbe készült a déli vonattal.

A mai ülésen Tallián Béla elnökölt. A napirendet a még elintézetlen mentelmi ügyek töltötték be, amelyek között ott van *Rakovszky-nak* híres mentelmi esete, mely a tavalyi obstrukció alatt keletkezett és többszöri hiu kísérlet után ma került ismét a Ház elé, hogy a jog, törvény és igazság szerint véglegesen elintéztessék.

Előbb azonban elfogadták harmadszori olvasásban a tegnap elfogadott törvényjavaslatokat és csak ezután tért át a Ház a mentelmi ügyek tárgyalására, melyeket a mentelmi bizottság nevében Kabos Ferencz előadó ismertetett.

A Ház vita nélkül végzett Pulszky, gróf Forgách és Fáy István képviselők párbajvétségéből származó mentelmi ügyeivel. Nagy mozgás keletkezett, mikor az előadó a Rakovszky mentelmi esetnek ismertetésébe fogott.

Rakovszky mentelmi ügye.

A képviselők az előadó köré csoportosultak és úgy hallgatták az előadó beszédét, melyben az a tényállást előadta. Az előadás meglehetősen kedvezőtlen volt Krecsányi kapitányra, kitünt ugyanis, hogy a kapitánynak már hivatalos tudomása volt arról, hogy Rakovszky országgyűlési képviselő, amikor elővezetését elrendelte.

Nagy zaj keletkezett erre!

Gyalázat, disznóság kiáltották az ellenzéken, különösen a néppárton. Különösen Zmeskál lármázott addig, míg az elnök rendre nem utasította.

Az előadó végül azt a javaslatot tette, hogy mondja ki a Ház, hogy *Krecsányi kapitány megsértette Rakovszky mentelmi jogát és tegyék át az iratokat megtorlás végett a belügyminiszterhez.*

Molnár Béla, a különvélemény benyújtója, Ugron Gábor híres galambjainak képviselője és szószólója, hosszasan igyekszik bizonyítani, hogy Rakovszky mentelmi joga megsértve nincs.

Chorin Ferencz, a mentelmi bizottság elnöke állott most fel és határos beszéd kíséretében mutatta ki Molnár érveinek tarthatatlanságát. Általános tetszészaj mutatta ki, hogy ha a Ház még ebben az esetben sem látná a

csukott pilláin keresztül se tudott attól szabadulni.

Elfojtott, lázas hangon folytatta amaz:

— Ilona, lássa, maga az oka mindennek; maga kereste a boldogtalanságát . . . Mert tudom, hogy az, az arczára van írva, — a szeméből kiolvashatja mindenki. Maga nem szereti az urát . . .

Balóthiné egymásra szorította szájszéleit és nem szólt.

Hiszen igazat mond Gerő, persze, hogy nem szereti. Hogy is szeretné, — alig ismerte. Valamelyik nagy nénye mondta ki helyette az igent, mert derék, munkás, jóra való ember hírében állott, — aki mellett soha se fog fájni a feje, aki meglegszik csak egyetlen jó szóval is, s ha a feleségének nem fog tetszeni, bizony meg tudja állani, hogy meg ne csókolja, akár egy hétig. Ugy, szegény Balóthi. S aztán mikor a nagynénje bemutatta neki mint vőlegényét: Ilona csak elkezdett kacagni. Kacagott, meg sirt is; azt hitte megszakad a szive. Az örömtől, a boldogságtól, erősítette a nagynéni, a megrémült vőlegénynek, pedig az, szegény, ép annak az ellenkezőjétől kapott siró-nevető görcsöt. A jó Balóthi rendkívül félszegnek és zavartnak tűnt fel előtte a fontos pillanatban s a ruhája, a keztyűje se volt valami kifogástalan. A mikor Ilona fővárosi leány létére ugy hozzá volt szokva a jószabású kabátokhoz.

— Azok az ugynevezett jószabású kabátok a legtöbbször nincsenek kifizetve, — jegyezte

meg később a tánti s a családi tanács bizony megállapította az ünnepélyes eljegyzés napját.

— Lássa, — folytatta Gerő, — ha akkor vár reám egy-két esztendő . . .

Az asszony közömbösséget akart színlelni, de a hangja remegett egy kisé:

— Felejtük el, Gerő . . .

— Soha! — mondta amaz és szinte szinpadai gesztussal hajtotta fejét a tenyerébe.

Gyönyörű feje volt, — valóságos Apolló fej, megtestesült férfi-ideál. Balóthinének összeszorult a szive, ha mellette az urára gondolt, aki alacsony volt, kövér s a haja vörhenyes, ritka. Minő különbség, — Istenem! És aztán megint saját magát látta az ura mellett, a mint hidegen tárgyal vele egyet-mást s az ura szintoly kimérten válaszolgat, mintha csupa idegenek volnának egymásra nézve. Ha egy kicsit hízelgni tudna; ha csak egy kicsit tudna olyan szépen beszélni, mint Gerő . . .

Keleten sárga-vörös csikok húzódtak fölfelé s a hajnali friss szél, mintha egy óriás tündér hajtotta volna az óriás legyezőjével: megingatott erdőt, bokrot. Az asszonyok frufuját, meglankadt csipkéiket s a hogy fázósan összegubbaszkodva ültek, kocsijaikra várva, olyanok voltak, mint a koszoru leányok, drótra fűzött bokrétaí a lakodalom után.

Balóthiné legjobban didergett. Valami különös bántó érzés lepte meg s szeretett volna elfutni onnan, el, messze . . . Egy szomorú jó emberhez, a ki, ha neki nem tetszik, akár egy hétig sem meri megcsókolni s a ki otthon ma-

radt a mulatságról is szívesen, mert hátha ő úgy akarta. Dolgozik, hogy szinte a verejtéke csorog s a pénzt gyűjti neki, hogy legyen szép selyem ruhája, ragyogós arany karkötője . . . És ő? . . . Nem vádolhatja-e a lelkiismeret, hogy órákig együtt ült Gerővel, mit is mondanak róla majd a többi asszonyok? . . . Ki fogják nevetni és sajnálni fogják a férjét, azért a bolondos leánykori dolog miatt. Pedig hiszen Gerő sem szeretetre méltóbb az ő uránál, most, a nappali világosságnál pláne kiállhatatlan. A szeme karikás és beesett; nyilván a gyakori lumpolástól s olyan kopott, fakó az egész alak. Egy kis molett asszony háta mögött ül s ép oly ábrándos epedéssel néz arra is, mint ő reá az imént, még a fejét is épen úgy hajtja a tenyerébe.

Könnyü juckerfogat elegáns zörgése hallatszék a gyöpön s Balóthiné fölugrott:

— Ez a mi kocsink, — ni és az uram! . . .

Balóthi hajtotta a két szürkét. Az ő józan hangján mondta feleségének:

— Nem tudtam elgondolni, hova maradtak. . . .

Az asszonyok, a lányok körülfojták őket. Ezalatt a kocsik egymásutau gyülekeztek s hosszú sorban indultak meg. Balóthiné, ugy, hogy Gerő is láthatta jól: egészen közel simult az urához s igazán a szívéből mondta neki:

— Olyan boldog vagyok, hogy e jött értem . . .

mentelmi jog megsértését, ez a jog nem érdemelné meg azt a tentát és papirost, amelyet ráfordítottak.

Molnár Béla személyes kérdésben szólalt föl, meglehetősen izgatott hangon, az ellenzék folyton »eláll« kiáltásai között.

Chorin Ferenc: Molnár Béla a rendőrséget védte, igaz, ezt mondtam, de hozzátettem: kétségteletül ő is szívén hordja a képviselőház tekintélyét.

Zmeskál: Éljen Chorin!

Következett a szavazás.

A bizottság véleménye mellett a nagy többség állott fel. Molnár Béla, Végh Aurél, Lévy Lajos, Verner Gyula, Zeyk Dániel, Földváry Mihály, Aidinger János, Fest Lajos s még néhányan ülve maradtak.

Az ellenzék »ellenpróbát« követelt, de Tallián kijelentette, hogy a hol ily notórius a többség, ott nincs helye az ellenpróbának.

A másik ügye Rakovszky-nak az volt, hogy a rendőrség Krecsányi megsértése miatt fenytő feljelentést tett ellene. A törvényszék tehát kikerítte őt. A bizottság Rakovszky ki nem adását ajánlotta, mert a zaklatás esetét látja fennforogni, annál is inkább, mert a rendőrök mind ellentétesen vallanak.

Zmeskál: Hazudnak!

Tallián elnök: Ne tessék ily kifejezéssel élni!

Kabos előadó: Kérem a t. Házat, fogadjon el a mentelmi bizottság jelentését. (Zajos éljenzés).

Tallián elnök: A Ház így határoz.

A legközelebbi ülés kedden lesz.

Vége fél 1 órakor.

Városi közgyűlés.

— I. nap. —

Mozgalmas, élénk képe volt tegnap Nagyvárad város közgyűlésének.

Elegen is voltak s csakhamar, még a polgármesteri jelentésnél belemelegedtek a dikciókba.

Ugy látszik, az interpellációk terén dr. Kazay Kálmán minden elődjét lefözi.

Tegnap csak hét ügyben interpellálta a polgármestert, a réti szemétdombtól egészen a német színészekig.

Azonkívül ígéretet tett, hogy ezután minden közgyűlésre gondoskodni fog bőséges interpellációról.

Különben a közgyűlés csak 5 ügyet tudott este fél 7 óráig letárgyalni, sőt még abból is mára maradt a költségvetés fedezeti része.

Legfontosabb azonban az egész közgyűlésben az, hogy a közköltő-emelést elejtették, vagyis az ennek megfelelő összeget törölték az építkezésekre felveendő kölcsönök kamataiból. Az a legérdekesebb az egész dologban, hogy éppen a tanács egyik tagja: a gazdasági tanácsos buktatta meg a közköltő-emelést. Ugyanis a beadott 56 szavazat közül a tanács javaslata, vagyis az emelés mellett szavazott 27 városatyá, míg ellene 29 és ez utóbbiak között volt Komlóssy József gazd. tanácsnok. Ha ő is a tanács szekerét tolja, a főispán döntött volna, bizonyára a tanács mellett.

Nagy haragra gerjedt a tanács-párt ezen kudarc miatt s ennek hangos kifejezést is adott, sőt egyesek erősen hangoztatták, hogy a szabadelvű pártot hívják össze, hogy jövőre mindent párt-kérdéssé erőszakoljanak s keresztülvigyenek.

A bizottsági tagok egy része meg tovább akar menni az erőszakban. Suttymban akarnak a bevétel valamelyik rovatának csökkentésére 12000 koronát törölni s így a 2% közköltőre mégis szükség lesz. Jó lesz, ha a bizottsági tagok minden meglepetést tönkretesznek minél tömegesebb megjelenésükkel.

A híres »Hier« elleni indítványra nem jutott idő s így mára maradt.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Beöthy László főispán elnökölt; jelen voltak:

Csák Máté, dr. Grósz Albert, Hlatky Endre, dr. Konrád Márk, Mezey Mihály, Miskolczy Barnabás, dr. Molnár Imre, dr. Sipos Árpád, Stark Gyula, Szokoly Tamás, Schöpflin Ágoston, Sipos Orbán, dr. Várady Zsigmond, ifj. Cser János, Czeglédy Jeremiás, Daday József, Déry János, dr. Hoványi Géza, Ländler Ferenc, Mészáros József, Mihálovics János, Milibák József, dr. Radó Ignác, Sulyok István, Stern Herman, Széles Lajos, Vucskics Gyula, Weisz Károly, dr. Dési Géza, dr. Friedländer Sámuel, Gábel Jakab, dr. Kurländer Ede, Reismann Mór, Szmekta György, Serényi Gusztáv, Ternyei Antal, Aufrecht Mór, Balogh Döme, Bognár Sándor, Czeglédy Sándor, dr. Döry Ferencz, Harmathy Károly, Hillnger Lipót, Huzella Gyula, Janky József, Kazay Kálmán, Kunz Gusztáv, Léderer Dávid, Löblé Henrik, Mandel Adolf, Mihály Adolf, Molnár Lajos, Müller Salamon, Nyiry György, Papp György, Pekánovics Imre, Rothmann Jakab, Steiner M. Albert, Szüts Sámuel, dr. Vári Szabó Béla, dr. Bulyovszky József, Rácz Mihály, Istvánffy István, Szüts Dezső, ifj. Rimler Károly, Lukács Ödön, Komlóssy József, Darvassy Lajos, Tóth Márton, Sztarill János, dr. Baróthy Ákos, Busch Dávid, Ragány János, Nemes Jenő, Szüts István.

A polgármester jelentésének főbb adatait már közöltük. — Bejelenti a polgármester, hogy Szacsvey Imre vértanu kivégeztetése évfordulóján gyászmise tartatott az olasz plébánia-templomban. Ez alkalommal Denes János tb. kanonok esp.-plébános nemcsak a stolapénzről mondott le, hanem még 5 frtot adományozott a Szacsvey-szoborra, miért indítványozza, hogy jegyzőkönyvi köszönetet szavazzanak

A fogyasztási adók kezelését ellenőrző bizottság két tagja az év végén ki fog sorsoltatni, s ezek helyét a decemberi közgyűlésen töltésük be.

Bejelenti még a polgármester, hogy a színház építése már annyira haladt, hogy a bokréta-ünnepélyt megtartották.

A polgármesteri jelentést tudomásul vették s Denes János tb. kanonok, esperes-plébánosnak köszönetet szavaztak.

Interpellációk.

A polgármesteri jelentés kapcsán megeredt az interpellációk árja.

Dr. Friedländer Samu a villamos vasut ügyét bolygatta meg. Várta, hogy ez az ügy is benne lesz a polgármesteri jelentésben, mert hisz összefügg a vasut kérdése egy a költségvetéssel, mint a színház villamos világításával. A villamos vasut telepeért 126,000 frtot köteles a vállalat fizetni, a melynek kamatait ha beállítanak a költségvetésbe, elkerülnék a közköltő emelést. Még fontosabb ennél a színház villamos világításának kérdése, ami 60 ezer frt körül forog s a villamos vasut által megtakarítható lenne. A vasut ügye már június óta fenn van a miniszternél. Nincs-e mód arra, hogy a miniszter az ügy elintézésére szorítható lenne. Felvilágosítást kér arra nézve a polgármestertől, hogy miként áll a villamos vasut ügye.

Dr. Kazay Kálmán több rendbeli interpellációt intéz a polgármesterhez:

1. Első sorban a köztisztaságról beszél. Fűzes-utcán szeméttel tölti fel a Körözs partot a város, holott azon a helyen ki van írva, hogy tilos a szemétkerítés. A Rét legtöbb helyén járványfészkek a folyókák, mert nem tisztították a város. A Páris-patak is ronda állapotban van. Miért nem gondoskodik ezekről a város.

2. A házszámokat és utca jelzőtáblák alkalmazását elhatározta a város. Tudja, hogy ez nagy dolog, de legalább az utcák jelző tábláit készíttessék el.

3. A szabályrendeletek bocsáttassanak a törvényhatóság tagjainak rendelkezésére, hogy azokról tudomással birjanak.

4. A koldusok különösen a vámoknál tömegesen állanak. Erre fordítson figyelmet a hatóság

5. A Bazár-szorosban megkezdett házbontás miatt veszélyes a közlekedés. Hajlandó-e intézkedni a hatóság az említett helyen a kocsiközlekedés beszüntetése iránt

6. Dr. Baróthy Ákos v. főorvos már egy éve hivatalból tagja a törvényhatóságnak s a választott városatyaságról még sem mondott le, holott egyszerre be lehetett volna tölteni az ő helyét is.

7. Van-e tudomása arról a polgármesternek, hogy Nagyváradon német színelőadások tartatnak s ki adott arra engedélyt?

Balogh Döme az iránt interpellált, hogy a városi földek bérletéből 30 szegény földművest elmozdított a tanács.

A polgármester válasza.

Dr. Bulyovszky József azonnal válaszolt az interpellációkra. Dr. Friedländernek azt válaszolta, hogy a villamos vasut ügye, értesülése szerint még e hónapban lejön a minisztertől. Ha nem érkezik meg, sürgetni fogja.

Kazay Kálmán dr.-nak pontonként válaszolt. A Réten lerakott szemétdombról nincs tudomása. A folyókák ronda állapota azért van, mert a lakosoknak nincs érzéke a tisztaság iránt. Minden házhoz egy rendőr kellene, ha végrehajtani akarnák teljes szigorral a szabályrendeletet s az esetben panaszkodnának. — A házszámok és utcák feliratainak keresztülvitele nehéz dolog, mert össze kell egyeztetni az adóüggyel, kataszterrel. — A szabályrendeletek összeállítása a vállalkozó nyomdász késedelmén mulik. — A Bazár-szorosban sincs semmi veszély s ezért a forgalmat ott nem kell beszüntetni. — Dr. Baróthy Ákos ügyében nem szólhat semmit, mert az teljesen az illető dolga, hogy lemond-e. — A német színelőadásokról hivatalosan nincs tudomása. Különben magánkörbe bárki hozhat Amerikából is színészeket.

Balogh Dömének azt válaszolta, hogy az említett földművesek nem nagyvárad, hanem vidékiek s nem tartották be a szerződést. Különben ez évben még meghagyatta a bérletben őket a tanács.

Még a főkapitány válaszolt a rendőrséget érintő interpellációkra.

A válaszokat tudomásul vették.

A központi temetőkről alkotott szabályrendeletet a belügyminiszter a jóváhagyással el látva leküldötte. A szabályzat szerint a temetők felügyeletére kiküldött bizottság megalakítása szükséges. A 7 tagból álló felügyelő bizottságba a tanács a következő tagokat ajánlotta: dr. Vucskics Gyula, dr. Hoványi Gyula, Molnár Lajos, Sulyok István, dr. Radó Ignác, Papp György és Löblé Henrik. — Beválasztattak.

A költségvetés.

A város jövő évi költségvetése már ismertette volt. — A mutatkozó hiány fedezésére 2% közköltő emelést javasol a tanács. Ez a több kiadás a rendőrség szaporítása folytán áll elő. A kiadások főösszege 1.442.917 kor. 42 fillérrel szerepel a költségvetésben. A tanács terve szerint az új városházat már a jövő évben építeni kezdik.

A főispán javasolja, hogy a rendőrség szaporításának ügye a költségvetéssel együtt tárgyalassék.

A pénzügyi szakbizottság véleménye szerint egy III. oszt. alkaptány és 10 rendőri állás szerveztessék. A tanács e helyett 2 rendőrbiztos alkalmazását és 10 újabb rendőr felvételét javasolja. A bejelentési hivatal létesítését későbbre halasztassák.

Hlatky Endre indítványozza, hogy a gyűlés ne elégedjék meg a javaslattal ajánlott két biztos állás rendszeresítésével, hanem a két biztos helyett egy III. oszt. alkaptányi és

egy biztos állást rendszeresítsenek, aki az új büntető eljárás folytán a büntető nyomozatot teljesítse. Ezt a közönség érdeke kívánja. Más városokban már így intézkedtek. Ajánlja a pénzügyi bizottság véleményét: egy alkapitány, egy biztos és öt rendőr szaporítására vonatkozólag.

Dr. Kazay Kálmán kifogásolja, hogy a kézbesítést a rendőrök végzik. Ezek helyett kézbesítőket alkalmazzanak. Elfogadja Hlatky indítványát.

Serényi Gusztáv elégnék tartja a rendőrség létszámát. De kifogásolja, hogy a mostani 2-ik alkapitányt a czédulához osztják be, holott ez gazdasági rész. Tegyük a meglevő alkapitányt a büntető osztályhoz s a czédulához egy irnokot alkalmazzanak.

Balogh Döme a bejelentési hivatal érdekében szól.

Ifj. Rimler Károly köszöni Hlatky felszólalását. De egy évig tapasztalatokat szerezhetnek. Ma még azt sem tudják, mi lesz a teendője a rendőrségnek az új büntető eljárásnál. Nyomozó osztály nem volt eddig. Ennek az alapját kéri. Erre kell a 2 biztos, mert vezetője már van. Jogvézett embert különben sem lehetne kapni 1100 frtért. Kéri a két biztos és 10 rendőr állás szaporítására vonatkozó javaslat elfogadását.

Dr. Várady Zsigmond elfogadja Hlatky javaslatát az alkapitányi állás rendszeresítésére, azzal, hogy az állást oly fizetéssel dotálja, ami a főkapitány és alkapitány javadalma között van. Indítványozza, hogy a közgyűlés ne határozzon ezuttal e kérdésben, hanem függessze fel határozatát, míg a miniszteri utasítások megérkeznek.

Mihel'fy Adolf elfogadja azt az indítványt, hogy a rendőrök létszámát szaporítsák. Hivatkozik a tanács javaslatára s hozzájárul ahhoz, hogy 10 rendőri, 2 biztos és egy kapitányi állást rendszeresítsenek. Azt hiszi szükséges lenne Arad és Szeged mintájára feliratot intézni, hogy a városok által viselt állami szolgáltatások költségeit a kormány fizesse meg a városnak. Ez egyúttal indítványa is. (Helyeslés)

Friedländer Sámuel dr. azt hiszi, így az összes fennforgó körülményekből az tűnik ki, hogy az ügyészi teendők és vizsgálóbírói teendők egy része megoszlik a rendőrség között. Ez a változás. A rendőrséghez senki egyéb nem kell, mint egy jogi képzettséggel bíró tisztviselő. Hozzájárul a halasztási indítványhoz.

Ifj. Rimler Károly elfogadja a Hlatky indítványát. Mondják ki egy alkapitányi állás rendszeresítését oly fizetéssel, mint a jelenleginek van, mondják ki egy biztos és 10 rendőri állás rendszeresítését. (Zajos helyeslés. Felkiáltások: *Igy is sok!*)

Várady Zsigmond dr. számítva az esetre, hogy nem fogadják el javaslatát, indítványozza, hogy az új első alkapitányi állást 1600 frt évi fizetéssel rendszeresítsék, azzal az indoklással, hogy a ki vizsgálóbírói teendőket végez, kapjon ugyanoly fizetést, mint a vizsgálóbíró. (Helyeslés.)

Bulyovszky József dr. indítványozza, hogy a biztos állás elejtésével csupán egy alkapitányi és 10 rendőri állást rendszeresítsenek.

Hoványi Géza dr. a 10 rendőrt a minimumnak tartja. Ha anyagi viszonyaink megengednék, minél több rendőrbiztos is alkalmazni kérne. A rendőrbiztos állást mellőzni nem lehet, mert a rendőrbiztos az intézkedések végrehajtója. A főkapitány javaslatával elfogadja a tanács előterjesztését. (Élénk helyeslés.)

Serényi Gusztáv:
— Eláll! Eláll! — kiáltják a tanács padjai felől. — Szavazzunk!

— Üljön le! Mit akar?
Elnök: (Hosszasan csönget a nagy zajban.) Kérem a t. bizottsági tag urakat, sziveskedjenek megőrizni nyugalmukat.

Serényi Gusztáv pártolja a tanács javaslatát.

Elnök ezután szavazásra bocsátotta a kérdést.

A tanács javaslatát mellőzték.

Hlatky Endre indítványa mellett 31-en szavaztak.

A polgármester indítványát 33 szavazattal elfogadta a közgyűlés. Tehát egy alkapitányi állást (1300 frt fizetéssel) és 10 rendőri állást szerveznek.

Az általános tárgyalás.

Dr. Sipos Árpád az iskolák építéséről szól. Ismerteti az ügyet. Soknak találja az óvodákra felvett 15,000 frtot, mert az állam újévkor 2, jövőre 5-öt vesz át. Meglepetve látja, hogy az iskolák építését kivették a költségvetésből. Indítványozza, hogy a városház építését vegyék ki a költségvetésből s helyette 200,000 frtot vegyenek fel az iskolák építésére.

Mihel'fy Adolf sajnos látja, hogy az állam nem jön segélyre a kulturális intézmények fenntartásánál a városnak. Egyes bevételi tételeket kifogásol.

Dr. Bulyovszky József fájdalommal bír, ellenzi, hogy a városháza helyett az iskolák építését vegyék fel a költségvetésbe. Az iskoláknál a legszükségesebbet megtették. A közigazgatás mai állapota tarthatatlan; hat felé kell adminisztrálni. Míg a tisztviselők nem lesznek egy csoportban, nem lehet iskolákat emelni, csak nagy áldozatokkal. A legelső a városháza építése. A tervek készen vannak; vagy diszes lesz a városháza, vagy egyszerűbb épületben helyezik el a tisztviselőket. Azt sem ígérheti, hogy a mai pénzügyi helyzetben a jövő évben építhetik a városházát.

Ragány János magyarázza a költségvetést.

Gábel Jakab mindkét indítványt, a városháza és iskolák építésére nézve pártolja. Mindkettőt teheremeléssel is létesíteni kell. És pedig egyszerre. Az áldozattól senki sem fog visszaradni.

Dr. Friedländer Sámuel tendenciát lát abban, hogy háromnegyed százalékra ki van számítva a jövő év kiadása. Nem csak 2 százalék lesz az emelés, hanem 5 százalékkal is többet fog kapni a város, mert a bevételek állandóan emelkednek. Az adót is emelték a kivetésnél. Más felfűg is van a költségvetésben. Eddig évenként betegápolásért fizetett a város, ezután külön adót fizetünk e célra. Ne állatokon akarják az adót emelni, hanem legyen a tanács bizalommal a közgyűlés iránt; ha kelleni fog, megadják az adóemelést. Nem szavazza meg a 2 százalék emelést.

Hlatky Endre szerint is biztos, hogy el lehetne enyészteni a 2 százalék emelést; de a tanács ezzel hozzá akarja szoktatni a fokozatos emeléshez a polgárságot. Ez okvetlen bekövetkezik, ha haladni akarunk. Se a városházát, se az iskolákat nem fogják felépíteni jövőre, a pénzügyi viszonyok miatt elfogadja a költségvetést.

Balogh Döme helyesli, hogy vita keletkezett a költségvetés felett. Ez bizalmi kérdés. A tanács nem minden tagja van jóakarattal. A polgármester igyekszik a tanácsban is a realitást felhozni. De helyteleníti a színház építését. Elismeréssel szól a gazdasági tanácsosról, a ki takarékos. Lehet, hogy nem fog meggazdagodni, de kivívja a polgárság szeretetét. A legtöbb hivatal tul van személyzettel zsufolva; ennek az az oka, hogy nincs városháza. A hivatalok összpontosítása segítene a bajon. A városháza nem menház, azt állítsanak fel, megszavazza. Rámutat a fogyasztási hivatalra; az adóhivatal azért kerül sokba, mert a tanácsos a fogyasztási hivatalban van elfoglalva. A fogyasztási adóhivatal zaklatta a közönséget s a polgárságot a pénzügyigazgatóság védte, a sajátóval együtt. Kéri a polgármestert, hogy változtasson ez állapotban, mert ellenkezőleg az ellenzék, mint Farkas Izidor tette, visszavonulnak a városi ügyektől. (Éljenzés.)

Szavazásra kerülővén a sor, általánosságban elfogadták a költségvetést.

A részletes tárgyalás.

Kiadások:

A mértékhitelítés tételénél Szokoly Tamás szólalt fel. Erre a tételre szükség nincs.

Ragány János: A törvény és rendelet írja elő a mértékhitelítést.

Elfogadták.

Mihel'fy Adolf az épületek fenntartásánál a 24,000 korona kiadás 12,000 koronára való leszállítását kéri, így a 2 százalék közköltő-emelés elkerülhető.

Ragány ezt ellenzi.

Elfogadták a tételt.

Az újabb kölcsön kamatai tételét Friedländer Sámuel, mivel nem veszik január elsején igénybe a kamatot, 12,000 forinttal kéri kevesebbe venni s ezáltal a 2 százalék emelés mellőzhető.

Ragány János felszólalásában kifejti, hogy már azért vett csak 4 százalék kamatot, mert nem az egész évre számította.

Névszerinti szavazást kért 20 tag a Friedländer indítványára s így azt az elnök elrendelte.

Az eredeti összeget elvetették s dr. Friedländer Samu indítványát fogadták el. *Ezzel a 2 százalék adóemelést is elvetették.*

Az idő előre haladván, a főispán fél 7 órakor berekesztette a tanácskozást, a melyet ma délután folytatnak.

Dr. Korda Kálmán — Gyalokay János.

Annak a keréknek, mely körül Nagyvárad társadalmá forog, egyszerre két küllője is hullott ki. Dr. Korda Kálmán orvos és Gyalokay János ny. törvényszéki bíró elhunytak.

Mindkettő halála csaknem váratlanul történt, de fáradhatatlanul munkás életük után s a részvét őszinte szivből jövő megnyilatkozása követte mindenütt a gyászihirt.

Dr. Korda Kálmán halála szerdán este következett be szívrohamból. A mint a család szomorodott tagjai előadják, az előző napokon sőt a halált megelőző délután sem érzett a megszokott aszthmathikus bajon kívül semmit és beteget látogatására indult, a mit sorra el is végzett. Hazamenet azonban már rendkívül kimerültnek látszott. Fejfájásról és görcsökről panaszkodott, majd a rohamos rosszullet jelei kezdtek rajta mutatkozni, a mi kétségbeejtette a család tagjait, mert csak a nyáron lábalt ki egy igen nagy betegségéből, melynek nyomait már szervezetében viselte. A gyorsan előhívott orvosok azonban már nem voltak képesek segíteni kollégájukon s csak konstatálták a zokogó család és rokonság előtt — a halált.

Az elhunyt egyike volt a tudományosabb és kedveltebb orvosoknak. Nagyvárad előkelőbb házainak házi orvosa volt s a mi őt különösen keresett orvossá tette, az nagy orvosi tudománya, praxisa mellett az a mód volt, a melylyel a betegekkel bánt. Ismerni kell a beteg ember pszichológiáját, mely nem türi sem azt, hogy betegségről kicsinylőleg nyilatkozzanak, de az orvos fontoskodó arcza még elrémiti s meggyógyulását késlelteti. Dr. Korda Kálmán így ismerte a beteg ember pszichológiáját és ezzel bizalmat is tudott kelteni maga iránt betegeiben. Házi orvosa volt dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspöknek, aki bárhol is volt, az ő tanácsával élt s első szava, midőn valamely utjáról haza érkezett, mindig az állomásnál rá várakozó házi orvosához volt.

Dr. Korda Kálmán mint tapasztalt tudományos orvos, tudomással volt a saját bajáról is s nem is titkolta aggodalmait barátai s ismerősei előtt. Legutóbb is a midőn dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspök több egyházfejedelemmel a kolozsvári nagy egyházi ünnepélyről Nagyváradra érkezett, tiszteletére dr. Korda Kálmán szintén megjelent az állomáson. Míg a megjelentek a vonatra várakoztak, szoba jött egy aggastyán, városunk társadalmának egyik ismert alakja, a kire dr. Korda melankólikusan jegyezte meg:

— Az az aggastyán egészségesebb mint én! A mire természetesen a jelen voltak kétkedően rázták fejüket.

A tények bizonyítottak. Az aggastyán most is viruló egészségben van és az orvos pedig elhunyt.

Az elhunytat neje sz. Zilahy Gizellán kívül gyermekei: Hoffmann Henrikné sz. Korda Gizella, dr. Hoványi Gyuláné sz. Korda Irén, továbbá otthon levő gyermekei: Boriska Andor, Rózsika, Györgyike és igen nagy kiterjedésű rokonság gyászolja.

Temetése ma d. u. 1 órakor fog végbemenni a Staroveczky-utcai gyászházból.

A gyászoló család haláláról a következő gyászjelentést adta ki:

Özvegy dr. Korda Kálmáné született Zilahy Gizella a maga és gyermekei: Gizella férjezett Hoffmann Henrikné, Irén férjezett Hoványi Gyuláné, Boriska, Andor, Rózsika és Györgyike, továbbá testvérei és sógoronje özvegy Csányi Istvánné és gyermekei, valamint vejei dr. Hoványi Gyula és Hoffmann Henrik és unokái Gizella és Irénke és számos rokonok nevében mély fájdalommal tudatja szeretett jó férj, illetőleg atya, nagyatya és apósnak dr. Korda Kálmán orvos-tudornak folyó évi november hó 8-án este fél nyolcz órakor életének 54-ik, boldog házasságának 14-ik évében általános feloldozás és rövid szenvedés után történt hirtelen elhunytát. A boldogultnak hült tetemei folyó hó 10-én d. u. 4 órakor fognak a Staroveczky-utcai házatól az olasz-i római kath. sirkertben a föltámadás szent reményében nyugalomra tétetni. Az engesztelő szent mise-áldozat f. évi november hó 11-én délelőtt 10 órakor fog az olasz-i róm. kath. plébánia templomban bemutatattani. Nagyvárad, 1899. november 9-én. Áldás és béke hamvaira!

*

Felkérem a »Biharmegyei orvos-gyógysezerész és természettudományi egyesület« tagjait, hogy néh. N. Korda Kálmán egyleti tag végzettségételen, f. hó 10-én délután 4 órakor teljes számban megjelenni sziveskedjenek.

Gyülekezési hely Irgalmasok gyógyszerháza. Nagyvárad, 1899. november 9-én.

Dr. Edelmann Menyhért,
egyleti titkár.

*

A másik halott Gyalokay János ny. kir. törvényszéki bíró és 48/49. honvéd. Betegsége miatt a bírói pályáról már rég lemondott s ettől kezdve Nagyváradon lakott. Mint a nagyváradai katolikus kör könyvtárnoka, a legnagyobb buzgalmat fejtette ki a könyvtár létrehozásában. Részt vett a kör minden mozgalmában s az utóbbi éveiben legszorgalmasabb látogatói közé tartozott a körnek. Halála mély részvétet keltett mindenütt, a hol csak megfordult rokonszenves, kedves egyéniségével. A katolikus kör kitűzte épületére a gyászbogót s temetésén testületileg vesz részt. Az elhunytat nagy kiterjedésű család gyászolja.

A gyászoló család a következő gyászjelentést adta ki:

Özv. Szentgyörgyi Gyalokay Jánosné szül. Beyvinkler Klára ugy maga valamint gyerme-

kei Gyalokay Erzsébet férj. Katona Mihályné, Gyalokay Izabella férj. Hadházy Kálmáné, vejei: Katona Mihály, Hadházy Kálmán, unokái: Katona Mariska, Katona Miska, Katona Irén, Katona Klárka, ifj. Hadházy Kálmán, Hadházy András, Hadházy Irén, Hadházy Erzsike, Hadházy Ilonka, az elhunyt testvére özv. Barkó Jánosné szül. Gyalokay Anna fiával Barkó Mátyással ugy számos más rokonok nevében is fájdalmas szívvel tudatják a felejtethetlen jó férj, atya, nagyatya, após, testvér és rokonok Szentgyörgyi Gyalokay János ny. kir. albiró és 49/49. honvédnek folyó év nov. 9-én reggel 3 órakor élte 69. boldog házassága 40. évében rövid szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után történt csendes elhunytát. A megboldogult drága halott földi maradványai folyó hó 11-én d. e. 11 órakor fognak Szent János-utca 395. számú családi háznál beszenteltetni és a várad-olaszi-i nagytemetőben örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szentmise-áldozat pedig folyó hó 13-án d. e. 10 órakor fog az olasz-i róm. kath. plébánia templomban az egék Urának bemutatattani. Mely végzettségételenre az elhunyt rokonai, kartársai, barátai és ismerősei tisztelettel meghivatnak. Nagyvárad, 1899. november 9-én. Az örök világosság fényeskedjék neki!

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

November 10. A szintügyi bizottság ülése d. u. 4 órakor a városház tanácstermében.

Nov. 11., 12., 13-án Crysanthém-kiállítás a Bémer-téri czukrárszda-helyiségben.

November 14. A halásztársulat értekezlete a vármegyeházán.

November 15. Sajtópör a törvényszéken.

Az udvari ebéd.

— Saját tudósítónk távirata. —

Budapest, nov. 9.

Ma d. u. ment végbe az udvari ebéd, melyre hivatalos volt a magyar politikai élet számos plese. A királyi jobbján Szapáry Gyula gróf, balján Tisza Kálmán foglaltak helyet.

A király a terembe lépve rövid cerclet tartott, melyen néhány politikust megszólításával tüntetett ki. Tisza Kálmánhoz fordulva kérdezte:

— Mikor megy Bécsbe a kvóta tárgyalásra.

— Milyenek a kilátások a kvótaemelés hatásáról?

Ebéd után ismét cercle volt, melyen a király mindenkivel váltott egy pár szót. Dániel Gáborhoz a képviselőház alelnökéhez így szólt:

— Nos önöknek most könnyű dolguk van a képviselőházban. Remélem a kvóta sem fog vihart okozni.

— Azt sohsem lehet tudni Felség, — felelte Dániel — gyakran igen gyakran kis ok kelt vihart!

Zichy Jenő gróffal a szerb viszonyokról beszélgetett.

— Hallottan — ugymond — hogy Milán alatt nagyszertűen fejlődik a szerb hadsereg.

— Mikor jön Milán önhöz? Mikor jön Sándor vissza Meránból — kérdezősködött a Felség.

Chorin Ferencz képviselő így szólt:

— Örömmel látom, hogy a Ház mily gyorsan intéz el fontosabb munkákat. Remélem a kvótával is ily gyorsan fognak végezni.

— Ha a kvótán túl leszünk — Felség — még gyorsabban fognak végezni felelte Chorin.

Benyovszky Sándor gróf előtt örömet fejezte ki, hogy az ellenzék oly objektive viselkedik. Bolgár Ferenczcel a delegációról beszélt, majd az angol búr háborúról. Rendkívül dicsérte a búrok tüzfegyelmét s dicsé-

rettel emlékezett meg az angol tisztokról, a kik a csapat előtt mennek, bár tudják, hogy az ellenség rájuk czélez.

Zichy János grófnak megköszönte a katolikus körök nagygyűlésének táviratát s ezzel a cercle véget ért.

* **Királyi audencia.** Ő Felsége ma délelőtt 10 órakor a budai királyi várakban általános kihallgatást tartott. A király Ő Felsége elé járultak többek között: Bánffy György főajtónálló, Orsini és gróf Rosenberg Miksa főudvarmester, gróf Csekonicz András, báró Dániel Ernő, gróf Apponyi Sándor és gróf Zichy Jenő titkos tanácsosok, Feilitzsch Arthur báró és Ponori Sándor országgyűlési képviselők, Wittich Gusztáv és Truka Vazul vezérőrnagyok, Lőrinczy Dénes ezredes, Schuster, Hausenblaus és Lányi Sándor alezredesek, Szadlacsak István főőrzorvos, Pekár Imre bankigazgató, László Gyula polgármester, Weiner Miksa kereskedelmi kamarás alelnök; együttesen fogadtattak: Czobor László alispán, Czobor Gyula primási uradalmi felügyelő és Czobor Vilmos plébános.

* **Szél a királynál.** Ma reggel 9 óra előtt Széll kormányelnök a Felségnél járt, külön kihallgatáson. Délelőt negyed 11 órakor pedig a képviselőházban báró Rumerskirschen lovaskapitányt, a trónörökös szárnysegédét fogadta.

* **Bankett egy törvényszéki bíró tiszteletére.** Megemlékeztünk arról, hogy a Nagyvárad városi kir. járásbírósa egyik legkedveltebb s legszorgalmasabb albiróját, dr. Nizsalovszky Endrét a törvényszékhez bíróvá kinevezték. Barátai és tisztelői ez alkalomból tegnap este társasvacsorát rendeztek a Széchenyi éttermében. A társasvacsorán jelen volt a bírói s az ügyvédi kar legnagyobb része.

* **Eljegyzés.** Weinpotter Frigyes, az Andrányi-czég derék könyvvételeje eljegyezte Vajna Ilonka kisasszonyt, Vajna Béla nagyváradai polgár ifju, kedves és kiváló szép leányát.

* **A magyar ipar pártolása.** A ma. kir. belügyminiszter hivatkozva a törvényhatóságokhoz a magyar ipar pártolása érdekében már f. évi július havában kibocsátott körrendeletére, egy újabb rendeletet bocsátott ki, melyben tudatja a törvényhatóságokkal, hogy oly esetekben, a midőn a vállalatoknál, szállítókknál kétegy merül fel valamely iparcziknek az országban való beszerezhetése tekintetében, vagy szakszerű megbírálásra volna szükség, ez irányban forduljanak a kereskedelmi és iparkamarákhoz, melyek meg vannak bizva ily felvilágosítások adásával.

* **Kinevezés.** A nagyváradai kir. ügyészséghez Ő Felsége Guli Bálint gyulafehérvári albirót alügyészsé kinevezte.

* **Neszmély Arthur,** az Egyetértés belső dolgozótársa tegnap reggel negyedfél órakor kinos szenvedés után a Ferencz József kereskedelmi kórházban meghalt. A holttestet ma éjjel a család kívánságára Komáromba szállítják s holnap ott temetik el. Az elhunyt barátai, a Budapesti Ujságírók Egyesülete és az Otthon holnap, pénteken d. e. 11 órakor bucsuznak el a megboldogulttól.

* **Tűzfészek.** Egy esetről értesülünk, mely nem a legelőnyösebb oldaláról mutatja be a mi rendőrségünk éberségét. Egy nagy-piaci ház telkén (a régi »Szarvas« vendéglő) van elhelyezve Vass István szénakereskedő takarmány készlete. A telek udvara a vámház-utczára nyílik s az udvarnak ezen a részén hever már napok óta egy jó halom széna és szalma, holott a közúti vasút közvetlen közelében robog el a tűzveszélyes anyag, melybe a szikra minden pillanatban beleszállhat. A vámház-utca lakóinak még éjjeli nyugalma is elveszi a tűzveszedelem réme s azért irásban

tettek jelentést a főkapitányságnak a dolgról. Az esetet különben a közúti vasut igazgatóságának is bejelentették. És megtörtént az a botrány, hogy a rendőrség a helyett, hogy megköszönte volna, hogy kötelességére figyelmeztetik, azt a választ adta a bejelentőnek, hogy csak 50 kros kérvényen veszi tudomásul az esetet. Katasztrófa esetére is a bélyegre fogja háritani a kapitányság a felelősséget? Egy egész utca biztonsága a bürokratikus czopf szeszélyének van nálunk kiszolgáltatva? Ugy látszik, arany korát éli egy némely hivatali testületben Abdéra szelleme.

* **Elgázolás.** A Szent János-utcán tegnap délben egy vigyázatlan kocsis elgázolt egy öreg asszonyt, aki a testén súlyosabb természetű sérüléseket szenvedett, úgy hogy orvosi gyógykezelés alá kellett venni.

* **Az önkéntes étvágya.** Szmerál Béla budapesti honvédönkéntest tegnap mérgezési tünetek közt beszállították a honvéd-kórházba. Eleinte öngyilkossági kísérletre gondoltak, utóbb azonban kitűnt, hogy nem mérgezés esete forog fenn, hanem Szmerál Béla megevett egy pajtásának faluról küldött elemőzsiájából 22 pogácsát, körülbelül egy fél kiló szalonnát és néhány jókora turós bélest s megivott rá egy liter szódavizes citromlét s ezektől lett olyan rosszul, hogy a honvéd-kórházba kellett szállítani és most élet-halál között lebeg. A betes elszállításáról már a korai hajnali órákban gondoskodott az önkéntes iskola parancsnoka és az ügyeletes ezredorvos.

* **Angol vigasztalás.** Csak hidegvér! Ez az angol jelszó most is bevilágítja a ködös sziget gondolkodását. Távvalévolg a délafrikai csatatéren gyors menetekben nyomulnak az angol csapatok Fokváros felé. Ez a csekély malheur azonban legkevésbé sem zavarja biztos reményüket a győzelemben, a mit csattanósan bizonyít a következő körülmény: Valamelyik londoni kereskedő két koponyát tett a kirakatába. Egyik a *Krüger* elnökének utánzata s a búr jelleget képviseli, a másik pedig *Chamberlain*-ben az angol tipust tünteti fel. Mellettük pár sor röviden megmagyarázza, mennyivel felette áll az angol koponya fejlettség tekintetében a búrnak, tehát a búr csak olyan alsóbb rendű fajta, ergó: Angliának győzni muszáj. A két koponyának rengeteg nézője akad s valamennyi azzal a szent meggyőződéssel távozik, hogy a búrok bukása biztos. Így győzedelmeskedik a tudomány a valóság felett is. Csak egy kis hidegvérű okoskodás kellett hozzá.

* **Névmagyarosítás.** *Storlovits* Mordehe alias *Friedmann* Márton magyar-csékei lakos és kiskoru utódai vezetéknévnek *Mezei*-re kért átváltoztatását a belügyminiszter engedélyezte.

A mócsai emberkinzás.

A tárgyalás III. napja.

A komáromi királyi törvényszék ma folytatta a mócsai emberkinzók bünperének tárgyalását. A tárgyalás iránti érdeklődés mindjobban fokozódik s a tárgyaló terem ma is zsufolásig megtelt érdeklődő közönséggel. A hölgyközönség különös érdeklődést tanusit. Ma sokkal több szép asszonyt és fiatal leányt lehet látni a karzatán és a karzat fülkéiben. A mai tárgyalásra eljött *Tuba* országgyűlési képviselő is, a ki a polgármester és főkapitánytól kísérvé jelent meg a teremben. Itt van Komárom megye és város egész intelligenciája A közeli vidékről kocsikon jönnek be reggelenként, a megye notabilitásai, a kik feltűnően érdeklődnek a tárgyalás minden mozzanata iránt. A törvényszéki épület folyosóin s az épület előtt valóságos tolongás van. Mindenki bejutni szeretne a terembe, több jegyet azonban már nem adhatnak ki, mert így is már szorongásig meg van telve a tárgyaló terem.

Nap-nap után nagyobb szenzációvá nővi ki magát a tárgyalás s óráról órára jobban bi-

zonyosodik be a vádlottak bünössége. Eddig egyetlenegy mentő körülmény sincs. A kihallgatott tanuk mindannyia megerősítette a súlyos vádat, a mely a bünösök lelkiismeretét terheli. Mindjobban tárul a hallgatóság szeméi elé az a hallatlan és pártját ritkító büneselekmény, a melyet ezek a modern inkvizitorok oly vadállatias kegyetlenséggel követtek el.

A mai tárgyalás 9 órakor vette kezdetét. Valamivel 9 óra előtt megcsendült a törvényszéki épület kis harangja, a mely a tárgyalás kezdetét jelezte. A hallgatóság izgatottan tódult a terembe s a bírák és védők elfoglalták helyeiket.

A következő pillanatban a négy vádlott lép a terembe s leülnek a vádlottak padjára. *Szabó* szolgabíró igen megtörtnek látszik, míg *Molnár* számvevő, megtartotta eddigi szilárd közönyösségét.

A tárgyalás *Szücs* Laura, kihallgatásával vette kezdetét.

Elnök: Nohát beszélje el nekünk *Szücs* Laura, mit tud maga. Figyelmeztetem azonban az eskü szentségére, itt teljes igazságot kell mondani.

Szücs Laura. Csakis az igazat fogom elmondani s Isten és emberek előtt megesküszöm, hogy mind az amit elmondok, tiszta igazság.

Elnök: No hát beszéljen.

Láttam, a mikor *Szabó* szolgabíró és a csendőrök *Kovács* Istvánt és *Warankát* kineztek. A szolgabíró lehuzta csizmáikat, spirituszt gyújtott meg s az égő folyadékkal lábaikat égette, hogy valljanak. Láttam azt is, a mikor *Kovácsot* a vallató szobába egy fogásra akasztották és ott addig hagyták lógni, a mig elalélt. A mikor a csendőr a fogasról levette, a szolgabíró *Kovács* hajába kapaszkodott és úgy rángatta, hogy feleszméljen. Engem is agyonkineztek, ütöttek, vertek, mint egy vadállatot, pedig én könyörögtem nekik, hogy ne bántsanak, mert áldott állapotban vagyok. A szolgabíró, a mikor könyörögtem még jobban vert, ütött egy bottal és az öklével. Szerdától péntekig sem enni, sem inni nem adtak. (Nagy mozgás a hallgatóság között.)

A következő tanu *Jakab* Pál volt, a ki ipja *Tóthnak*, a valódi tettesnek.

Jakab Pál elmondja, hogy a szolgabíró és a jegyző fenyegetésekkel és különféle erőszakoskodással kényszerítették arra, hogy a 624 frt hiányt fizesse meg, különben 2000 forintot tábláztatnak be a házára. *Jakab* ijedtében a takarékpénztárba futott, ott pénzt vett fel és kifizette a szolgabíró és jegyző által kiereszkolt összeget. Kéri a vádlottak megbüntetését s pénzének visszatérítését.

Most következett a legérdekesebb tanunak, dr. *Rukavina* járásorvosnak kihallgatása.

Dr. *Rukavina:* A községhezánál és az orvosi lakban vizsgálta meg a panaszosokat. Valamennyinek a kézcsuklóján bilincsektől származó erős sebhelyek és véraláfutások voltak. *Kovács* István egész testén bottól származó súlyos sebeket és zuzódásokat talált. Hátáról és alfeléről száraz vérczafrangokat szedett le s testének több részén fekete foltokat s gennyes sebeket talált.

Borsiczky bíró megkérdi, milyen benyomást tettek rá a panaszosok.

Rukavina dr. elmondja, hogy az éhségtől annyira el voltak csigázva, hogy, alig volt élet-erő bennök s konyakot és éthert kellett alkalmaznia.

Borsiczky bíró arra a kérdésre, hogy nem-e voltak ezek régi sebhelyek, *Rukavina* dr. kijelenti, hogy ez teljesen ki van zárva.

IRODALOM.

Mezei virágok. A Szent István-Társulat nyomdájából a napokban hagyta el a sajtót e című munka: *Mezei Virágok* írta Szokoly István, mely 12 valláserkölcös szellemű novellaszerű elbeszélést tartalmaz. A munka tiszta jóvedelmének 20 százaléká az Országos Kath. Tanítói Árvaház-alap javára fordítatik. A vonzó, zamatos magyarsággal irt s az életből ellesett novellákat, különösen ifjúsági olvasmányul ajánljuk. — A *Mezei Virágok* ára 1 forint. Egyszerre megrendelt 10 példánynál a tizedik ingyen. Megrendelések czime: *Bussán* (u. p. Szakal) Nógrádm. *Szokoly* István k.-tanító.

Igazságszolgáltatás.

A nagyváradi kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: *Nagy Ferencz.*

- 3734 Belán Flóra lopás.
3735 Tamás Tódorné becsületsértés.
3740 Ifj. Kis A. Ferencz halált okozó testi sértés.
3741 Jäger Lizi s. t. becsületsértés.
3745 Mokán Tódor hatóság elleni erőszak.
3746 Ifj. Rajkli János szándékos emberölés.
5732 Stoján István s. t. lopás, orgazdaság.
3743 Laczikó János lopás.
3949 Dutkás Lőrincz s. t. rágalmazás és becsületsértés.
3750 Demeter Lőrincz s. t. becsületsértés stb.
3751 Kerecsi Gábor testi sértés.
3752 Pintya Tógyer testi sértés.
3753 Szarka Flóra Lőrincz sikkasztás.
3756 Klein Ede lopás.
3768 Veres Dániel lopás.

ZENE és MŰVESZET.

Bosnyák induló. Maas Ottó bécsi zenemű kereskedésének kapós ujdonságai: *Jönnek a bosnyákok!* Induló. Szerzette *Wagner* Ede katonai karmester. *A 4-es bosnyákok.* Induló szerzette *Pavlis K.* karmester. Mind a kettő csinos szerzemény, mely igen alkalmas arra, hogy rövid idő alatt népszerűvé váljék. Az indulók Maass Ottó zeneműkereskedésében jelentek meg (Bécs Mária-hilfstrasse 91.) elegáns kiállításban zongora, czitera zenekarok stb. számára. Nevezett czég kiadásában egy részletes katalógus is jelent meg, mely a zeneirodalom összes darabjait felöleli s kívánatra bárki-nek megküldetik.

REGÉNY-CSARNOK.

A Morva-falu madonnája.

— Kőbányai emlékeimből. —

Írta: *Kontur Béla*

8

Apágyi az felelte Pilátussal: »A mit megírtam, megírtam . . .»

S aztán állás után nézett. Hetek multak el hetek után, midőn egy barátja révén a budapesti VI—VII. kerületi járásbírósnál, mint másoló, egy forint husz krajczár napidíj mellett alkalmazást nyert.

Ezalatt az idő alatt Szvobodáéknál kitűzték a kézfogó napját. Szent Péter és Pál apostolok ünnepe volt, az üzem szünetelt, kivéven a vasöntőműhelyt, hol több gépalkatrészét akartak önteni . . .

Az eljegyzés a Morva-falu vendéglőjének dísztermében történt. Megjelent ott mindenki, a ki a vőlegényt és az ifju menyasszonyt ismerte. A Morva-falunak apraja-nagyja ott volt, kivéven azokat, kik a vasöntő-műhelyben dolgoztak. Az igazgató ur ő méltósága Diós-Győrött időzvéen, magát dr. Axmann Ödön főorvos urral képviseltette. Slavkovból megérkezett

páter Kosik, a szép menyasszony unokabátyja, meghívták az összes gépgyáriakon kívül: Kayser Bálint vendéglőst és bájos nejét, született Fraknói Klárát, dr. Kántor Illést, Szerencsés Bálint és Szalay Endre művezető urakat a Ganz-gyárból, Freund Henrik sorhajóhadnagyot, Miliusz Gusztáv műegyetemi tanárt, Zimay Cyrill számvizsgáló urat és Kolbay Alajos gyógyszerészt. Ah, mi szép volt a menyasszony, azonban Angyalossyné, sőt Kayserné is kitettek magukért . . .

A kiadó násznagy természetesen Axmann Ödön főorvos ur volt, a kérő Tuni bácsi. Főster igazgató sokat adott arra, hogy a gyári alkalmazottak magyarul beszéljenek s tekintettel az igazgató képviselőjében megjelent főorvosra, Tuni bácsi magyarul kérte meg Katinka kezét, mondván:

— És az . . . Fölvirradt a várva-várt nap délutánja, midőn engemet ér a szerencse, hogy kedves barátunknak, Szvoboda Edus műhelyfőnök urnak gyönyörű leányát, a szépséges Katinkát, Auszterlitz gyöngyét, Zimmermannfalva szépséges madonnáját, egy másik barátunk, Biszkup Venczel művezetőnek számára megkérjem . . . És az . . .

Azután Axmann főorvos ur költői fordulatokban gazdag beszéd kíséretében oda i-érte a lány kezét. A gyűrűket Kosik tisztelendő ur megáldotta s morva nyelven, a miből Axmann egy kukkot sem értett, olyan dikeziót rögtönözött, hogy még az öreg Tuni bácsi is törülgette kék zsebkecskéjével a szeméit . . . Azután a vőlegény megcsókolta a menyasszony tüde ajkait . . .

A gyáróra épen felet ütött öt után . . . Azután a fiatalság tánczra perdült.

Legtöbbet a szép menyasszony tánczolt. Vigan járta a csárdást az örömapa is. A szép Angyalossyné csak egy négyest tánczolt, mert megfájdult a lábcskájára, míg Kayserné-Fraknói Klára végigtánczolta a szupé-csárdást s a későbbi lengyelkék során is fölmerült elegáns alakja a tovalebbendő párok között.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Személyi hir.

Bécs, nov. 9. Goluchowski gróf közös külügyminiszter tegnap este visszaérkezett Bécsbe. (M. T. I.)

A trónörökös Écskán.

Nagy-Beeskerek, nov. 9. (Saját tud. táv.) *Ferencz Ferdinánd* trónörökös tegnap utazott el Écskáról. Bandérium kísérette ki a vasuti állomáshoz, hol sokan összegyűltek s éljenzéssel fogadták. A trónörökös kezét fogott *Rónay* főispánnal s megígérte, hogy jövőre ismét el fog jönni vadászni.

A 14. §. utókövetkezménye.

Budapest, nov. 4. (Saját tud. táv.) Bécsből szenzációs politikai eseményről adnak hirt. Az *államadósság* ellenőrzésével megbízott bizottság, mely egyszers-mint a valutacélokra szolgáló arany hovatfordítása fölött is határoz, a mai tanácskozáson kimondta, hogy a bizottság a kiegyezést, mivel nem parlamentáris ulon jött létre, *el nem ismerheti* s az 59 millió forint aranyának a bank részére való átadását megtagadja.

Tolvaj vadászhadnagy.

Bécs, nov. 9. (Saját tud. táv.) *Maccalatti* Miksa nevű vadászhadnagy Bécsben sorra járta az ékszerész-üzleteket s rendre mutogatatta magának a

különbféle ékszereket, de nem vett sehohsem, hanem az ékszerekből vagy elcsalt, vagy pedig hamisat csusztatott az ellopott helyére. Így mintegy 8 ékszerész-üzletet látogatott meg s előkelő megjelenése a legnagyobb bizalmat keltette az ékszerészben iránta. Tolvajlását azonban egy ékszerészüzletben észrevették eltávzása után s egy rendőr, midőn a vadászhadnagy ismét egy ékszerészüzletbe akart bemenni, — elfogta.

Osztrák képviselőház.

Bécs, nov. 9. A képviselőház mai ülése 1/2 12 órakor nyílt meg. Néhány alaki indítvány elintézése után a ház áttért a napirendre, vagyis a morvaországi zavargásokról való vita folytatására. Mint második indítványozó Berner szociáldemokrata képviselő szólalt föl.

Bülow kitüntetése.

Berlin, nov. 9. Vilmos császár Bülow gróf külügyminiszternek a vörössas-rend nagykeresztjét adományozta és a jelvényeket maga adta át neki a disztrakoma előtt. (M. T. I.)

A párisi összeesküvők pöre.

Páris, nov. 9. A luxemburgi palotában ma kezdődött a hazaaárulók pörének tárgyalása. A karzatot zsufolásig megtöltötte a közönség. A szenátorok nevének olvasásánál 15 szenátor nem jelenkezett. A vádlottak hangosan jelenkeznek. *Déroulede* foglalkozásul ezt vallja:

— A nép védője vagyok!

Oroszország és Szerbia.

Pétervár, nov. 9. A *Novoje Vremja* írja: a »Neue Freie Presse« Leontovics ezredesnek belgrádi katonai ügyvivővé való kinevezésében annak bizonyítékát látja, hogy Oroszország és Szerbia közt javult a viszony, mert az előbbi katonai attasénak, Taube bárónak visszahívása után az orosz lapok azt irták, hogy ez az állás betöltetlen marad mindaddig, a mig Milán király el nem hagyja Szerbiát. A bécsi újságnak ezzel a magyarázatával nem érthetünk egyet, mert Leontovics ezredes, aki, miként elődje, egyidejűleg belgrádi és bukaresti ügyvivő, minthogy a két állást rendszeren egy emberrel töltik be, tudomásunk szerint állandóan Bukarestben fog lakni és a mai viszonyok között egyáltalán nem is megy Belgrádba. (M. T. I.)

Uj kikötő Montevideóban.

London, nov. 9. A Timesnek jelentik Montevideoból tegnapi kelettel: A kamarák most már végleg elfogadták a Guerrard francia mérnök tervei szerint építendő új montevideói kikötőről szóló törvényjavaslatot. A törvényjavaslat egy százalékos kiviteli és három százalékos pótvám szedését rendeli. Az utóbbi 1900. január 1-én lép életbe. Ezekből a vámokból körülbelül egy millió dollárnyi évi bevételt remélnek és ezzel akarják fődözni a kikötő építésének 12,500,000 dollárnyi költségeit. (M. T. I.)

Románia és a Vaskapu.

Bukarest, nov. 9. Az Agence Roumaine jelenti: A magyar kereskedelemügyi miniszternek a képviselőház pénzügyi bizottságában a Vaskapura vonatkozólag tett nyilatkozataira kijelentik az idevaló politikai körök, hogy Románia nem kifogásolta a hajózási illetekek legitimálását hanem csakiszezeknek az illeteknek a megállapítását és Magyarország által való egyoldalú szabályozását, Románia és Oroszország nézete, a mely formális és hivatalos mó-

donis kifejezésre jutott, ebben a kérdésben az, hogy az illetekek csakis egyfelől a berlini szerződést aláírt hatalmak és az érdekelt parti államok, másfelől Ausztria-Magyarország mint megbízott hatalmasság közös megegyezésével állapítandók meg. Ha a csatorna megnyitása-kor nem támadt tényleges konfliktus, ennek az oka az, hogy a kérdést mindenestre diplomáciai uton kellett tárgyalni. A megnyitás óta szedett illetekeket fönntartással fadták meg. A diplomáciai lépések alkalmával Románia annak a nézetének adott kifejezést, hogy a legjobb megoldás az volna, ha a parti államok megtértenék Magyarországnak a költségeit, úgy, hogy a hányadot közös megegyezéssel méltányosan állapítanak meg. Románia politikai körei a magyar kereskedelmi miniszter nézetével ellenkezőleg úgy vélekednek, hogy a kérdés csakis pénzkérdés lesz, mert a berlini szerződéssel semmikép sem szándékoztak a Vaskapu szabályozása alkalmával politikai vagy kereskedelmi szupremáciát adni valamelyik parti államnak a Dunának ezen a részén. (M. T. I.)

Transzváli háboru.

Páris, nov. 9. A Journal egyik munkatársa előtt kijelentette Leyds dr., Transzvál képviselője, hogy a búrok még soká képesek folytatni a harcztot. Kimutatta, hogy a búrok ügye igazságos és azt a reményét fejezte ki, hogy a hatalmasságok nem fogják közönyösen nézni ezt az egyenlőtlen harcztot.

A Transzvál érdekében indított francia ifjusági mozgalom szervező bizottságánál október 31-ike óta 400 önkéntes jelentkezett, köztük 100 volt altiszt és 20 aktiv és tartalékos tiszt.

London, nov. 9. A Daily Chronicle jelenti, hogy a kabinettanács legközelebb igen fontos ülést fog tartani, a melyen szóba kerül még egy vagy két hadtest mozgósításának a kérdése.

London, nov. 9. Tegnap este a Canning szállítóhajón az itteni Albert-dokkban robbanás történt. A tüzet 2 óra alatt eloltották. A hajónak holnap kellett volna elindulnia.

SZERKESZTOI POSTA.

L. K. Tenke. Kivánságára készségesen helyreigazítjuk, hogy a tenkei ünnepélyen a diadalív nem a templom előtt volt felállítva. Üdvözlét.

B. G. Helyben. *Zsunk* Miklós úr neve tévedésből került a kereskedő ifjak táncszestélyét rendező bizottság névsorába.

KÖZGAZDASÁG.

Keresztény szövetkezetek kongresszusa.

A katolikus gyűlések mai, második napján a *keresztény szövetkezetek* tanácskoztak a katolikus kör disztermében.

A gyűlést *Zichy* Aladár gróf nyitotta meg, örömmel üdvözölve a szövetkezetek képviselőit a *tett mezején*. Most a szövetkezés terén a pusztta jelszó nem elegendő. Egyesülni kell az egyesek és összeség érdekében és különösen a kis emberek, a kis gazdák, a kis iparosok érdekében. Az elszegényedett, az elszunyult földmives osztályt kell fölszegíteni, mert ezek teszik a nemzetet. Az első lépés ez irányban olcsó hitel szerzése és a fogyasztásnak szövetkezetek útján való tervezése.

Az éljenzéssel fogadott megnyitó beszéd után *Gyürky* Ödön titkár bemutatta *Vasary*

Kolozs hercegprimásnak és Samassa József egri érseknek leveleit, amelyekben kimentik elmaradásukat.

Majd Prohászka Ottokár dr. lelkész lépett az előadó asztalhoz, hogy a keresztény szövetkezetekről tartson előadást. A fiatal pap nagy tüzzel beszélt a keresztény szövetkezetek hasznáról s ostromozta a liberális merkantilizmus visszaéléseit.

Hogy beszéde milyen nagy tetszést aratott, bizonyítja, hogy Rakovszky István orsz. képviselő mindjárt azt is indítványozta, hogy az elhangzott beszédet nyomassák ki s küldjék szét az összes szövetkezeteknek.

Zichy Nándor gróf szólalt ezután föl, a keresztény szövetkezetek képviselőit munkára serkentve.

A második előadást Galanthai Nagy Sándor dr. tartotta a németországi szövetkezeti központokról, ismertetvén azok szervezetét.

A keresztény szövetkezetek országos központjának eddigi működéséről szóló jelentés meghallgatása után az elnök a gyűlést délben berekesztette.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, november 9.

Az irányzat csendes.

Osztrák hitel	368.30
Magyar hitel	372.75
Allamvasut	339.—
Rimamurányi	320.—
Magyar jelzalog	183.50
Salgótarjáni	341.—
Wagon-kölcson	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámító	251.1/2
Iparbank	104.25
Budapest közuti	342.50
Kereskedelmi	101.50
Délivasut	65.08

Határidők.

Budapest, november 9.

Gabona. Gyenge.

Buza októberre	—
Buza áprilisra	8.11
Új tengeri	4.93

Rozs okt.	6.55
Zab okt.	5.14
Káposzta, repce, aug.	—
Készáru 25,000 mm. változatlan.	—

Bécs, november 9.

Érték. Javult.

Osztr. hitel	369.30
Magyar hitel	374.—
Allamvasut	333.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsden 1899. november 9-én.

Magyar aranyjárdék 4%	116.50
Magyar koronajárdék	95.—
Magyar vasuti kölcson aranyban 4,70%	120.—
Magyar vasuti kölcson ezüstben 2,70%	100.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	118.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	94.25
Italmérségi jog megváltási kötvény	99.—
Horváth-szlavón földtehermentesítési kötvény	96.—
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcson	163.—
Tiszasszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcson	138.—
Osztrák járdék papirban	99.50
Osztrák járdék ezüstben	99.25
Osztrák járdék aranyban	117.25
Osztrák korona járdék	99.20
Osztrák államsorsjegyek	135.50
Osztrák magyar bankrészvény	900.—
Magyar hitelbankrészvény	374.50
Osztrák hitelintézeti részvény	369.80
Párisi vista	332.75
20 frankos arany (Napoleon'or)	9.57
Németbirodalmi márka	120.60
London vista	47.90
20 márkás arany	14.77

A szocietásért telofia:

Dr. VUCKICS GYULA.

A társulat csak még rövid ideig marad Nagyváradon

HENRY CIRCUS

Nagyváradon, a Nagy-piacz-téren.

Ma, pénteken november hó 10-én

Este 8 órakor

Nagy Highlife estély

a finom közönség találkájá a la Cirque Franconzi Páris

külön nagy kotonazene hangversenynyel

a helybeli es. kir. 37-ik gyalogezred zenekara által.

Fellepte az első bécsi női zenekarnak Ullmann impresszárió saját vezénylete mellett.

Great sporting act

ló és dogge-kutya, szabadon idomítva és elővezetve Henryné urnő által.

Az élet egy álom

Valse grazióse, tánczolják a két kitűnő soltánczosnők Ella és Zsafia Criscoulo és a balletkar.

Szenzációs!

Szenzációs!

Dummer August (Mr Barker) kutya-circusával.

Köztük egyedül létező kutya mely a lovon Sartomortalét csinál.

Mr. Alfred Loyat közkedvelt Joczkey lovar fellepte.

Márvány szobrok

hírneveg mesterek után állítja a Paoly-csoport.

Monsieur charlett Loisset

nagyszerű idomítása elefánt és lóval a magas iskolában.

Továbbá az összes művész-csoport közreműködése.

Diszjelmezek és egyenruhák.

Helyárak: Zártszék 1—3-ik sorig számozva 1 frt. I. hely 80 kr., II. hely 50 kr., karzat 25 kr. Katonák őrmestertől lefelé és gyermekek 10 éven alul vásár- és ünneppnapok kivételével fizetnek: Helyárak Zártszéken 50 kr., II. hely 30 kr., karzat 20 kr.

Részletes műsor 10 krért este a jegyszédőknél kapható.

Jegyek előre válthatók Pauker Dánielnél 10 nap, szombaton este 8 órakor nagy előadás

Számos látogatásért esd

mely tisztelettel

Henry,

tulajdonos és igazgató

Legtisztább
Legjobb
Legolcsóbb

BOROK

Magyar
Hamisítatlan
Hegyi

CZEGLÉDY SÁNDORNÁL

„Zöldfa“-szálloda, Nagyvárad,

Kényelmes szobák, modern étterem, kávéház.

56 literen felül adónélkül.

➔ **Olcsó árak!** ➔

56 literen felül adónélkül.

ÁR J E G Y Z É K:

Saját termésű hegyi ujbór literje kicsinyben	—	frt 36 kr.	nagyban	—	frt 32 kr.
1885. Nagyvárad fehér	—	frt 40 kr.	—	—	frt 36 kr.
1886. Érmelléki fehér	—	frt 50 kr.	—	—	frt 46 kr.
1886. Erdélyi fehér	—	frt 40 kr.	—	—	frt 32 kr.
1885. Ménesi veres	—	frt 60 kr.	7/10 palack	—	frt 50 kr.
1886. Sashegyi veres	—	frt 50 kr.	—	—	frt 40 kr.
1885. Diószegi bakkr	—	1 frt — kr.	—	—	frt 80 kr.
1886. Erdélyi rizling	—	1 frt — kr.	—	—	frt 80 kr.
1880. Szomorodni	—	2 frt — kr.	—	—	1 frt 50 kr.

➔ Két éves, gyökeres legfinomabb különféle fajú szőlővesszők kaphatók. ➔

Lakodalmak alkalmával

és azonkívül

bankettek és társasbédék, a legfényesebb kiállításban ugy a „Zöldfa“-szállodában, mint magánlakásokon jutányos árban elvállaltatnak.

Allandó előfizetők étkezésre elfogadtatnak.